

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Sendt pr. e-post

Oslo, 15.01.2023

Høringsuttalelse: Verneforslag for nasjonalpark i Østmarka

Jeg viser til forslaget om verneforslag for nasjonalpark i Østmarka og kommer her med mine synspunkter.

Østmarka har et nedslagsfelt på ca. en million innbyggere som potensielle brukere og er på den måten trolig det største friluftsområdet i Norge. Hensynet til brukerne må gå foran alt annet mulig vern for at en nasjonalpark i et så befolkningstett område for at den skal få den nødvendige tilliten og oppslutningen i befolkningen som den må ha. Har den ikke det vil store brukergrupper allerede fra etableringstidspunktet få en negativ påvirkning som vil ha svært negativ samfunnsøkonomisk konsekvens. Denne type konsekvensutredning har overhodet ikke Statsforvalteren tatt med i betraktningen, men har til gjengjeld skapt et rosenrødt bilde i motsatt retning som det ikke er belegg for, noe jeg kommer tilbake til senere i min uttalelse.

Jeg viser også til Utredningsinnstruksen som skal følges ift. denne type tiltak og konstaterer at denne åpenbart ikke er fulgt. Det er heller ingen utfyllende forklaring fra Statsforvalteren med begrunnelse som sier hvorfor den ikke er fulgt som i så fall er et ufravikelig krav.

Mitt prinsipale standpunkt er derfor at all videre saksgang er ugyldig og at forslaget må trekkes tilbake og at utredningsinnstruksen må følges før et eventuelt nytt forslag kan legges fram.

Subsidiært vil jeg trekke fram følgende:

Forslaget fra Statsforvalteren gir en unødvendig inngripen i dagens friluftsliv og har en ensidig slagside mot det såkalte «enkle friluftslivet» på tross av at vi er i 2023 og at svært mange av dagens brukere av Østmarka har en utstrakt bruk innenfor reglene i dagens Markalov. Statsforvalteren ønsker å nedgradere og utestenge denne brukergruppen fra en stor del av Østmarka og det kan ikke aksepteres. Her bemerkes det særlig at Statsforvalteren overhodet ikke har tatt inn over seg de føringene som ligger i Friluftsmeldingen og hvor hensikten var å styrke allemannsretten. Ref. utredningsinnstruksen er det ikke gjort selv en grunnleggende interessentanalyse som tar inn over seg de kravene som ligger her. Det foreliggende alternativet gjør det stikk motsatte og legger til rette for et stiapartheid hvor risikoen for å utestenge brukergrupper er til stede samt at eventuelle restriksjoner vil bli ignorert pga. mangel på respekt fra brukerne.

Her vil jeg særlig peke på:

Samfunnsøkonomisk konsekvens

Jeg har lest rapporten fra Menon som er vedlagt høringsforslaget og er svært overrasket over at det går an å lage en så dårlig analyse og framlegge dette som om det på noen som helst måte har en relevans i denne saken.

Denne type analyse er ikke bedre enn forutsetningene den hviler på, og forutsetningene som er tatt her er urealistiske og virker som er tatt fordi man ønsker å skjønne konsekvensene.

Her har man overhodet ikke tatt inn over seg at man i et tettbefolket området skal innføre ferdselsrestriksjoner for både idrett og terrengsykling, være seg om den er organisert eller ikke. I analysen har man allikevel helt uforståelig konkludert med at for disse gruppene er det en positiv effekt.

Dette er med all respekt å melde totalt frakoblet virkeligheten. Her viser jeg til at man uten reell begrunnelse legger til grunn positiv virkning for «Virkinger for friluftslivsutøvere, inkludert helse (fysisk og psykisk)» i scenario 1 på 280 MNOK – 1.400 MNOK og scenario 2 på 440 MNOK – 3.800 MNOK. Hvor er interessentanalysen som begrunner dette?

Menon har selv skrevet at deres analyse må leses med forsiktighet, og det er ingen underdrivelse. Bare med å endre litt på forutsetningene som Menon selv påpeker er beheftet med stor usikkerhet får man et helt annet utfall. Menons betraktninger er kun generelle sjablongbetraktninger og tar overhodet ikke inn over seg betydningen av at det opprettes begrensninger på store deler av Østmarka og at noen friluftformer negraderes i forhold til andre.

For nasjonalparken må hensynet til brukerne være det primære. 0--alternativet er at alle friluftformer som i dag er tillatt iht. dagens regler har full tilgang til det som foreslås som nasjonalpark. I nasjonalparksforslaget begrenses dette ved at hele brukergrupper forbyes, andre får begrensninger gjennom at man søke om tilgang, samt at det framtidig er lagt opp til ytterligere reguleringer. Med det bakteppet vil 0-alternativet alltid være bedre enn forslaget fra Statsforvalteren.

Det er derfor svært uheldig at Statsforvalteren i det hele tatt framlegger denne rapporten, og ikke minst bruker den til å forsvare verneforslaget. Rapporten er etter mitt syn verdiløs, noe jeg mener at Statsforvalteren selv burde ha forstått.

Ut fra god forvaltningsskikk har ikke Statsforvalteren oppfylt sin oppgave i denne delen av høringsforslaget, og da faller også hele verneforslaget.

Denne rapporten må trekkes tilbake, en ny må utarbeides, og den bør gå gjennom ekstern kvalitetssikring tilsvarende det vi ser i KS-regimet for at den skal kunne ha troverdighet.

Forslaget om forbud mot bruk av elsykkel på sti

Det var tidligere forbudt med bruk av elsykkel iht. Markalovens bestemmelser. Denne bestemmelsen ble etter vedtak i Stortinget og senere forskrift opphevet så sent som i 2019.

Å gå tilbake på dette forslaget slik Statsforvalteren legger opp til er særdeles uheldig og i strid med Stortingets intensjon. Videre er det ingen signifikant forskjell på bruk av elektrisk og vanlig stisykkel når det kommer til bruk på sti. Her vil brukerens fysiske form være av langt større betydning på hastighet og rekkevidde enn om sykkelen har lovlig hjelpemotor eller ikke. En typisk stisyklist, være seg på vanlig sykkel eller på elektrisk sykkel vil ha gjennomsnittshastighet på under 10 km/t på sti i Østmarka, dvs. hastigheter som til dels ligger under det en som jogger i skogen har.

Videre er det slik at elektriske sykler har en rivende utvikling og at disse syklene rent visuelt over tid neppe kan skilles fra en vanlig sykkel. Å gjøre det motsatte å forby all bruk av sykkel av denne begrunnelse vil etter all sannsynlighet undergrave nasjonalparken fullstendig da Østmarka har et svært aktivt sykkelmiljø som sykler på sti og som det også pekes på i forslaget.

Å bruke en nasjonalpark som begrunnelse for et evt. forbud vil framstå som svært lite tillitsvekkende for brukerne, begrunnelsen i verneforslaget framstår som svært svakt og har mer preg av et politisk standpunkt enn noe annet – det kan jeg ikke se er Statsforvalterens oppgave.

Eventuelle reguleringer på ferdsel er i utgangspunktet avhengig av tillit i befolkningen for at det skal ha en effekt. Et forbud mot bruk av elsykkel vil ikke få denne tilliten, og konsekvensen av dette vil bli utstrakt sivil ulydighet med lav risiko for konsekvens.

Uavhengig av hvilket forslag som er framlagt vil det eksempelvis være helt umulig å ferdes lovlig fra Skullerud til Sandbakken (og videre mot Skjelbreia og Vangen). Her er det i dag utstrakt ferdsel og bare undertegnede har ferdes 30-40 ganger i dette området med elektrisk sykkel i 2022 – det vil i praksis si ukentlig hvis man trekker ut ferier og de gangene det ikke er farbart f.eks som følge av snø.

Videre vil denne type svakt begrunnede forbud sette berettigede spørsmål om evt. andre forbud er av samme karakter og fortjener respekt der de er etablert, så dette forslaget kan få svært vidtrekkende

negative konsekvenser skulle det bli vedtatt, ikke bare for elsykkel, men også for andre ferdselsformer hvor det i dag er restriksjoner, f.eks i Østmarka Naturreservat.

Forbud mot større arrangementer

Forslaget har med hensikt en svært vag formulering om dette. Slik teksten er formulert er den i utgangspunktet diskriminerende i forhold til all form for både organisert og uorganisert aktivitet som arrangeres uavhengig om det er innenfor en konkurranseform eller ikke. Jeg kan forstå at f.eks sykkelritt vil kreve en tillatelse da den foregår i en trase, men dette hindrer også lavterskel fellesturer som annonseres på ulike fora som f.eks Godturer fra NOTS, arrangementer som er ment å motivere yngre aldersgrupper mv. hvor det på ingen måte er lagt opp til konkurranse og hvor dette i praksis ikke har noen innvirkning på naturen.

Forslaget framstår unødvendig byråkratisk og i strid med brukernes behov.

Framtidige mulige ferdselsrestriksjoner

I forslaget heter det «All aktivitet i nasjonalparken, utover ferdsel til fots, kan reguleres dersom verneformålet tilsier det.».

Det er svært betenkelig at et forvaltningsorgan skal kunne gis denne type myndighet. Her må dette i utgangspunktet være avklart gjennom forskrift når en eventuell nasjonalpark etableres i tråd med Markalovens bestemmelser, og evt. endringer må følge de demokratiske prinsipper som gjelder med høring etc. for å kunne gjøre eventuelle endringer.

Statsforvalteren har i utgangspunktet lav tillit blant deler av befolkningen i dette området etter den svært dårlige håndteringen av verneforslaget «**Vern av fire friluftslivsområder i Oslo kommune iht. markaloven § 11**» i februar 2013. Her minner jeg om at Statsforvalteren framstod som et mikrofonstativ for blant annet initiativtaker til dagens nasjonalpark og framla forslag om vidtrekkende ubegrunnede begrensninger for store brukergrupper også da.

Statsforvalteren burde ha tatt lærdom av denne prosessen og sørget for at forslaget slik det nå foreligger ikke ville kunne bli oppfattet som splittende i befolkningen samt å ha en senere mistenkes for å ha en skjult agenda ved å skaffe seg hjemler for senere å kunne implementere ytterligere ferdselsrestriksjoner senere.

Proessen tilbake i 2013 viste at Statsforvalteren enten var inhabil, inkompetent eller begge deler. Forslaget slik det nå foreligger viser dessverre ikke at Statsforvalteren har tatt noen lærdom fra den gangen, og Statsforvalteren kan derfor ikke inngis den tilliten som det her legges opp til.

Dette må ut av forslaget.

Avslutning

Østmarka er rekreasjonsområde for en svært stor del av Stor-Oslos befolkning, og Statsforvalterens forslaget er både inngripende og diskriminerende i forhold til deler av dagens brukere av marka. Jeg har innledningsvis brukt uttrykket «apartheid», et svært kraftig begrep som ingen ønsker å assosiere seg med, men som i praksis er det som Statsforvalteren foreslår.

Alle de foreslåtte verneområdene er altfor omfattende ift. de restriksjonene Statsforvalteren legger opp til, og er det slik at dette opprettholdes er det min holdning at en nasjonalpark ikke kan opprettes i Østmarka.

Det er mye trafikk i disse områdene selv om Statsforvalteren til dels forsøker å skape et annet inntrykk gjennom forslaget. Dette begrunner jeg f.eks med å studere Strava Heatmap som viser trafikken fra de brukerne som gjennom sin aktivitet velger å logge dette gjennom denne appen, og samtidig gi Strava anledning til å vise dette overfor andre brukere. Brukerne av Strava er i et klart mindretall i Østmarka, men bare denne brukergruppen viser at de restriksjonene Statsforvalteren legger opp kan være svært inngripende.

Ved å legge inngripende tiltak mot store brukergrupper som har like stor rett på å bruke marka som andre, vil man segregere brukere, man vil skape mye større press på de områdene som ligger nærme

befolkningen og skape potensielt store brukerkonflikter som vil medvirke til å undergrave en nasjonalparks eksistens.

Det må legges til grunn at en nasjonalpark med et så stort befolkningsgrunnlag ikke kan ha strengere ferdselsrestriksjoner enn det som allerede er beskrevet i dagens Markalov, og at det er disse som legges til grunn dersom en nasjonalpark skal opprettes.

Denne type vern i et så befolkningstett område har man aldri gjort før i Norge og er et tiltak som må gjøres med stor varsomhet. Jeg ser ikke den varsomheten i dette forslaget.

Utstrakt bruk av marka slik den er i dag med ulike aktivitetsformer som er tillatt etter Markalovens bestemmelser er det beste vern, da det også sikrer oppslutning fra en bredest mulig del av både eksisterende og framtidige brukere. Alle andre begrunnelser ift. vern må etter mitt syn vike i forhold til dette prinsippet da ingen andre forhold rent samfunnsøkonomisk lar seg forsvare opp mot dette forholdet.

Verneforslaget slik det framkommer har ikke vært gjennom tilstrekkelig interessentanalyser, konsekvensutredning eller at det er foretatt en samfunnsøkonomisk analyse som vil bli anerkjent som god og tilstrekkelig. Statsforvalteren må derfor trekke forslaget og enten komme tilbake med ett nytt forslag som følger anerkjente prosesser og instruksjoner, eller så må Østmarka nasjonalpark stoppes.

Statsforvalterens forslag vil være med på å forringe mange brukere av markas opplevelse slik den er i dag, noe som selv ikke Statsforvalteren kan ha som intensjon.

Med vennlig hilsen

Lars-Erik Johannessen

Freserveien 45

0195 Oslo

e-post: larserikj@outlook.com